

Bilaga 3. Barnkonsekvensanalys

Grunden till barnkonsekvensanalysen baseras på den utredning som togs fram som en del av Sysavs gemensamma kretsloppsplan 2021–2030. Lunds kommun har gjort Anpassningar utifrån den nya avfallsplan som Lunds kommun tagit fram under 2020–2021.

Inledning

Bakgrund

Under 2018 startade ett arbete med att ta fram en ny gemensam kretsloppsplan för Sysavs ägarkommuner; Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad. Den viktigaste delen av kretsloppsplanen är de mål och indikatorer som ska gälla för planperioden. Arbetet med detta har pågått under 2019 i samarbete och dialog med Sysav, ägarkommunerna samt olika intressentgrupper. Efter att Lunds kommun gått vidare med att ta fram en egen avfallsplan har barnkonsekvensanalysen omarbetats för att passa till den nya planen med dess mål och indikatorer.

För att säkerställa att barnens behov inte åsidosätts i processen med att ta fram och genomföra avfallsplanens åtgärder har en barnkonsekvensanalys genomförts. Barnkonsekvensanalysen har beaktats utifrån Lunds hållbarhetspolicy och program för social hållbarhet.

Syfte och mål

Barnkonsekvensanalysen genomfördes i ett tidigt skede av framtagandet av Sysavs kretsloppsplan och har fokuserat på planens övergripande mål men tar även avstamp i indikatorerna.

Syftet med barnkonsekvensanalysen är:

- att visa hur kretsloppsplanens mål och indikatorer påverkar barn
- att ge vägledning och inspiration i arbetet med framtagandet av kretsloppsplanen och de lokala handlingsplanerna
- att beskriva hur ett barnrättsperspektiv kan integreras i ägarkommunernas arbete med genomförandet av kretsloppsplanen.

Målet med analysen är att på både kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor.

Avgränsning

De perspektiv som presenteras i analysen är begränsade till sådana aspekter som kretsloppsplanen/avfallsplanen och åtgärder kopplade till denna kan påverka och förändra.

Barnkonsekvensanalys – teoretisk bakgrund

Ramverk

FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, antogs av FN den 20 november 1989 och ratificerades av Sverige ett år senare. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter och syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som tillsammans utgör en helhet och

utgår från fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionens övriga artiklar:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde (**Artikel 2**)
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (**Artikel 3**)
- Barn har rätt till liv och utveckling (**Artikel 6**)
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (**Artikel 12**)

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att omsätta Barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa genom att se över vilka konsekvenser planering, utformning eller förvaltning får för barn. En barnkonsekvensanalys ska belysa både ett barnperspektiv och barnets perspektiv (se definitioner nedan) för att garantera att ett barnrättsperspektiv beaktas.

Definitioner

- **Barn** - FN:s konvention om barnets rättigheter definierar barn som varje människa under 18 år.
- **Barnperspektiv** – barnet är objekt. En företrädare för barnet formulerar sitt perspektiv på barnets bästa utifrån sin kompetens, erfarenhet och roll.
- **Barnets perspektiv** – barnet är subjekt. Barnet uttrycker själv sin åsikt i en fråga.
- **Barnrättsperspektiv** – Att säkerställa barnets rättigheter enligt barnkonventionen i åtgärder eller beslut som rör barn

Metod för barnkonsekvensanalys

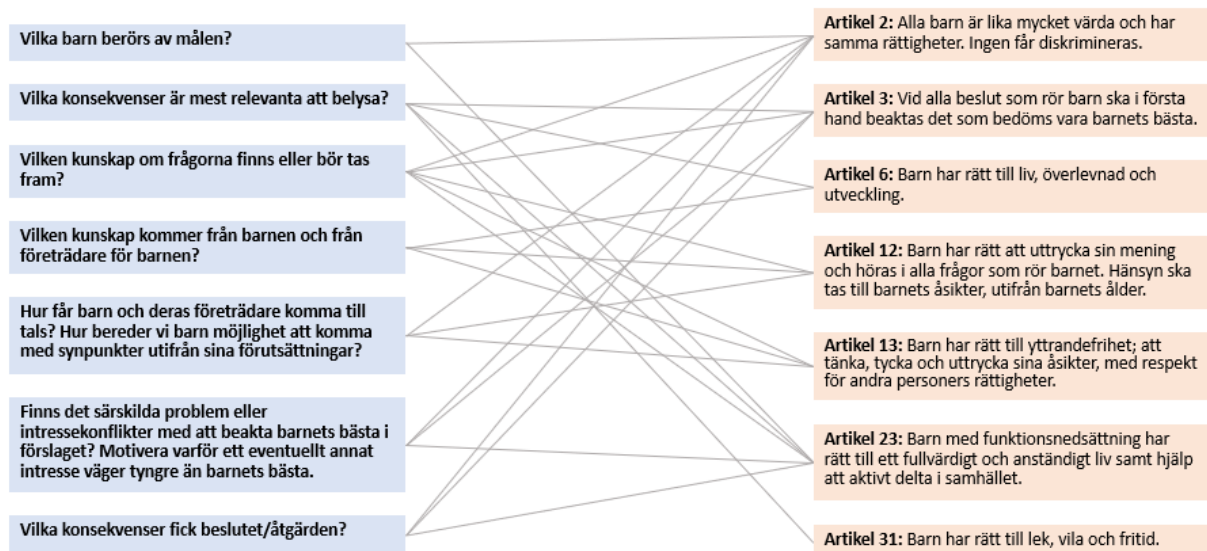
Denna barnkonsekvensanalys baseras på Boverkets verktyg för barnkonsekvensanalyser. Verktuget utgår från följande frågor:

- Vilka barn berörs av beslutet?
- Vilka konsekvenser är mest relevanta att belysa?
- Vilken kunskap om frågorna finns eller bör tas fram?
- Vilken kunskap kommer från barnen och från företrädare för barnen?
- Hur får barn och deras företrädare komma till tals? Hur bereder vi barn möjlighet att komma med synpunkter utifrån sina förutsättningar?
- Finns det särskilda problem eller intressekonflikter med att beakta barnets bästa i förslaget? Motivera varför ett eventuellt annat intresse väger tyngre än barnets bästa.
- Vilka konsekvenser fick beslutet/åtgärden?

Utöver barnkonventionens fyra grundprinciper (se "Ramverk" ovan) anses följande artiklar ha bäring på arbetet med att ta fram och implementera den nya kretsloppsplanen:

- **Artikel 13:** Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.
- **Artikel 23:** Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
- **Artikel 31:** Barn har rätt till lek, vila och fritid.

Frågeställningarna i Boverkets verktyg har en tydlig koppling till de sju viktigaste artiklarna i barnkonventionen (artiklarna 2, 3, 6, 12, 13, 23 och 31), se Figur 1.

Figur 1. Frågorna i Boverkets modell för barnkonsekvensanalys har tydlig koppling till de artiklar i barnkonventionen som bedömts relevanta för avfallsplanen. Många av frågorna har bäring på flera artiklar. Genom att utgå från frågorna blir barnkonventionens artiklar systematisk belysta i arbetet.

För att få barnets perspektiv på kretsloppsplanen/avfallsplanen har även ett fem workshops med barn genomförts inom ramen för denna barnkonsekvensanalys.

Nulägesbeskrivning

Nuläge

Den 31 december 2018 bodde det 164 719 barn i Sysavs ägarkommuner. Av kommunernas totala befolkning var en dryg femtedel barn (21,6 procent). Malmö är den kommun som har störst befolkning och här bor mer än två femtedelar av barnen (43,9 procent). Lomma är den kommun där störst andel av befolkningen är barn (26,6 procent) och Simrishamn den kommun där minst andel av befolkningen är barn (16 procent).

Medianinkomsten i ägarkommunerna 2017 var 290 750 kr, vilket var i nivå med medianinkomsten i Sverige (283 300 kr). Mest tjänar invånarna i Lomma och minst tjänar invånarna i Tomelilla.

Barn som berörs av kretsloppsplanen

De barn som främst berörs av planens mål är invånare under 18 år i ägarkommunerna Malmö, Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad. Även barn som besöker eller vistas tillfälligt i kommunerna påverkas av målen. Indirekt har målen även inverkan på de barn som deltar i produktion av de material och produkter som konsumeras i kommunerna.

Barn är inte en homogen grupp (Artikel 2, 23). De har olika förutsättningar utifrån exempelvis ålder, kön, klass och funktionsvariation. Socioekonomiska skillnader påverkar våra konsumtionsmönster, där fattiga använder mindre resurser än rika. I de berörda kommunerna är det 140 000 kr i skillnad mellan kommunen med högst och lägst medianinkomst. Ökad återanvändning skulle kunna gynna barn med sämre ekonomiska förutsättningar. Utbildningsnivåer skiljer sig åt både inom och mellan kommunerna. Hur vi tar hand om vårt avfall bestäms exempelvis av vilken kunskap vi har om avfallshantering och dess konsekvenser, en insikt som bekräftats genom de intervjuer som har

genomförts med barn i samband med framtagande av denna barnkonsekvensanalys. Skillnader inom och mellan kommunerna och barns olika förutsättningar gör att åtgärder i kommunernas lokala handlingsplaner (vilka kommer att tas fram enskilt av varje kommun i syfte att nå de mål som satts upp i kretsloppsplanen) kan behöva anpassas efter olika grupper.

Konsekvenserna för barn utifrån Lunds kommuns avfallsplan

Konsekvenser för barn utifrån planens mål

De konsekvenser som är mest relevanta att belysa i arbetet med Lunds kommuns avfallsplan är de som har störst inverkan på barn. Barn påverkas exempelvis lättare än vuxna av skadliga ämnen såsom gifter och bekämpningsmedel. Det är därför viktigt att barn får en giftfri uppväxt med avseende på exempelvis mat, kläder, leksaker, interiörer och utemiljöer. Kunskapen om farliga ämnen är mycket varierande beroende på utbildning och bakgrund. Det är därför viktigt att riktade insatser görs mot de grupper som bedöms ha lägst kännedom. Nedan beskrivs kort konsekvenser utifrån avfallsplanens fyra mål.

Mål 1: Minskning av avfall

Att minska inflödet av material till kretsloppet är grundläggande i den cirkulära ekonomin och minskar risken för att jungfruliga resurser överutnyttjas. Att spara på jordens resurser innebär att dessa finns kvar till kommande generationer – barnen. Barn påverkas exempelvis lättare än vuxna av skadliga ämnen såsom gifter och bekämpningsmedel. Det är därför viktigt att barn får en giftfri uppväxt med avseende på exempelvis mat, kläder, leksaker, interiörer och utemiljöer.

En del av de produkter och material vi använder har barn varit delaktiga i att producera. Genom att välja giftfria och rättvisemärkta produkter minskar vi barns exponering för farliga ämnen, såväl i Sverige som utomlands, och bidrar till bättre levnadsförhållanden i produktionsländerna. När inflödet av skadliga produkter i kretsloppet minskar skapas bättre förutsättningar för återbruk.

Mål 2: Utsortering av avfall

Minskad mängd återvinningsbart avfall i restavfallet innebär att mer resurser tas hand om samt att kretsloppet avgiftas och mindre skadliga ämnen frigörs vid förbränning men detta är effekter som är mer långsiktiga. Barnen kommer dock påverkas på längre sikt genom att de växer upp i en värld med större möjligheter att cirkulera material och med mindre gifter.

Det är möjligt att arbeta proaktivt med barnen för att lära in ett korrekt beteende. I skolor och förskolor är det också viktigt att det finns tillgång till insamlingsystem för avfall som inkluderar de olika återvinningsfraktionerna samt farligt avfall, inklusive elavfall och batterier, och att information som ges till barn är anpassad till deras ålder och socioekonomiska faktorer.

Mål 3: Nedskräpning

Barn vistas generellt mycket i sin närmiljö. Bostaden och bostadsgården, lekplatser, parker och andra fritidsmiljöer samt förskolor, förskolegårdar, skolor och skolgårdar är viktiga miljöer för barn. Nedskräpning och trafik är exempel på faktorer som skapar otrygga miljöer. När barn kan röra sig tryggt ökar deras rörelsefrihet och möjlighet att på egen hand utforska i sin närmiljö, vilket bidrar positivt till den personliga utvecklingen och frigörelsen. Ur ett barnperspektiv bör extra fokus ligga på hur åtgärder i barns närmiljöer påverkar och uppfattas av barn och involvera barn i papperskorgarnas och återvinningsstationernas placering och utformning.

Mål 4: Samverkan

Samverkan och utvecklingsprojekt som handlar om avfallsfrågor och nedskräpning kan användas för att bidra till ökad sysselsättning och inkludering både för vuxna och för barn. Konsekvenserna av att öka möjligheterna till, och normalisera, återbruk, lån eller samägande av produkter, innebär en ökad jämlikhet mellan grupper av barn med olika socioekonomisk bakgrund. Ett exempel på detta är lån av fritidsutrustning som möjliggör resurskrävande aktiviteter för barn med sämre ekonomiska förutsättningar.

Konsekvenser för barn utifrån indikatorerna

I avfallsplanen finns ca 20 indikatorer. Eftersom planens syfte är att bidra till ett mer hållbart samhälle och barn är en del av både nuvarande och framtida samhälle, kan samtliga indikatorer i förlängningen anses ge konsekvenser för barn. De flesta indikatorer är dock av sådan karaktär att de åtgärder som kan komma i fråga för att uppnå målvärdet inte bedöms ha någon direkt påverkan på barn och är därför inte relevanta att belysa i en barnkonsekvensanalys. De indikatorer som kan komma att kräva åtgärder som bedöms ha någon form av direkt påverkan på barn har analyserats och en bedömning gjorts av konsekvenserna för barn av att arbeta för att målvärdena enligt dessa indikatorer ska uppnås.

Indikatorerna är indelade i grupper baserat på vilken typ av konsekvens de bedöms kunna få för barnen. Som utgångspunkt har de frågeställningar som beskrivs i Metod för barnkonsekvensanalys ovan använts. Som ett komplement till konsekvensanalysen finns, där det är relevant, i tabellen även reflektioner kring hur arbetet med att uppnå målvärdena enligt indikatorerna kan ske med ett barnrättsperspektiv.

Konsekvenserna för barn av de indikatorer som beskrivs nedan handlar till stor del om att de får en ökad kunskap om effekterna av ett visst beteende och att ett miljömässigt bättre beteende normaliseras. Ingen av indikatorerna bedöms ha negativa konsekvenser för barn men vid genomförande av åtgärder för att uppnå indikatorernas målvärden finns det vissa viktiga saker att tänka på för att inte riskera att barn utsätts för onödiga risker, t.ex. att vid återbruk se till att produkterna är giftfria. Några indikatorer påverkar barnen direkt, såsom minskat matsvinn i skolorna eftersom detta innebär direkta insatser från barnen. Dock bedöms inte dessa konsekvenser vara negativa. Generellt för frågor som gäller information om avfallshantering är det viktigt att barn från olika socioekonomiska miljöer, ålder, kön och funktionsvariation får så likvärdig kunskap som möjligt om avfallshanteringen och dess konsekvenser.

Indikator	Konsekvenser
Den totala mängden avfall (ton/år).	Konsekvenser: Barn är en viktig målgrupp för beteendeändrande insatser eftersom de är konsumenter och även kommer vara det i vuxen ålder. Konsekvensen för barnen av denna indikator är därmed att barnen blir mer medvetna konsumenter.
Mängden hushållsavfall (kg/invånare/år).	Att tänka på: Det är viktigt att de beteendeändrande insatser som görs är anpassade till deras ålder och socioekonomiska bakgrund.

Mängden matsvinn hos invånare (kg/invånare/år).	Konsekvenser: Detta innebär direkta insatser från barnen – det är barnen som kommer behöva ändra sitt beteende, något som dock inte bedöms innebära några negativa konsekvenser för barnen. Snarare skulle det kunna leda till positiva spridningseffekter där beteendet sprider sig till hemmiljön och får goda effekter även där.
Mängden matsvinn i kommunala verksamheter (g/portion/år).	
Antal återbruksmöjligheter i kommunal regi för invånare.	Konsekvenser: Konsekvenserna för barn av att mer möbler återbrukas inom de kommunala verksamheterna är dels att de i större utsträckning kommer att omges av begagnade saker och dels att återbruk normaliseras. För barn skulle detta kunna få till konsekvens att fler saker i deras närmiljö är återbrukade och lagade. Det kan även innebära att barn behöver anpassa ett resursförbrukande beteende, t.ex. användandet av förbrukningsvaror eller matsvinn.
Antal återbruksmöjligheter för kommunala verksamheter.	
Mängden grovavfall (som går till återbruk).	Att tänka på: Det är viktigt att se till att de cirkulerade produkterna är lämpliga och uppfyller de krav på giftfrihet och säkerhet som ställs på möbler och inredning som ska användas i skolor och förskolor. Att återbruka produkter inom skola och förskola innebär även en möjlighet att väva in information om produkters miljöpåverkan. Aktiviteter som är riktade mot barn behöver anpassas till deras ålder och socioekonomiska bakgrund.
Återanvändning av kommunens resurser.	Konsekvenser: Konsekvenserna av att öka möjligheterna till, och normalisera, återbruk, lån eller samägande av produkter, innebär en ökad jämlikhet mellan grupper av barn med olika socioekonomisk bakgrund. Ett exempel på detta är lån av fritidsutrustning som möjliggör resurskrävande aktiviteter för barn med sämre ekonomiska förutsättningar. Att tänka på: För att återbruka/dela/samäga inte ska fungera stigmatiserande är det viktigt att fokus inte bara läggs på grupper med sämre ekonomiska förutsättningar utan även för barn med goda ekonomiska förutsättningar.
Antal kommunala inköp och upphandlingar som görs som minskar mängden avfall.	Konsekvenser: Barnen är ofta mottagare av kommunens upphandlingar och påverkas därmed direkt av ändrade upphandlingar genom att de produkter som kommer de tillgodo kan komma att ändras. Detta bedöms dock inte innebära några negativa konsekvenser för barnen.
Andel återvinningsbart material i restavfallet (%).	Konsekvenser: Minskad mängd återvinningsbart avfall i restavfallet innebär att mer resurser tas hand om samt att kretsloppet avgiftas och mindre skadliga ämnen frigörs vid förbränning men detta är effekter som är mer långsiktiga. Barnen kommer dock påverkas på längre sikt genom att de växer upp i en värld med större möjligheter att cirkulera material och med mindre gifter.
Utsorteringsgrad av matavfall (%)	
Renhet på matavfall (%)	
Mängd farligt avfall och elektronik i restavfallet (Kg/hushåll/år)	Att tänka på: Det är möjligt att arbeta proaktivt med barnen för att lära in ett korrekt beteende. I skolor och förskolor är det också viktigt att det finns tillgång till insamlingssystem för avfall som inkluderar de olika återvinningsfraktionerna samt farligt avfall, inklusive elavfall och batterier, och att information som ges till barn är anpassad till deras ålder och socioekonomiska faktorer
Antal verksamheter inom Lunds kommun som har fullständig eller verksamhetsanpassad källsortering	Konsekvenser: Att det finns möjlighet att sortera på skolor och förskolor är avgörande för att detta ska göras i skolan och förskolan. En konsekvens för barn blir därmed en ökad möjlighet till inläring av ett korrekt beteende.
Antal skräp/kvadratmeter	Konsekvenser: Nedskräpning är till stor del en trygghetsfråga. Nedskräpade miljöer tenderar att skapa en känsla av otrygghet. Att
Antal aktiviteter	

nedskräpningen minskar är därmed trygghetsskapande, framförallt för barn som i högre utsträckning rör sig ute.

Att tänka på: Att minska nedskräpning är till stor del en kunskaps- och beteendefråga och allt arbete med att informera barn om detta bör ske med hänsyn till barnens ålder. Avfallslösningar i staden måste vara utformade på ett sätt som inte innebär risker för barn, men bör ändå vara tillgängliga för barn.

Antal utvecklingsprojekt med flera samarbetsparter	Konsekvenser: Samarbeten och utvecklingsprojekt bidrar till större genomslagskraft av de åtgärder och aktiviteter som görs. Konsekvenserna av att öka möjligheterna till, och normalisera, återbruk, lån eller samägande av produkter, innebär en ökad jämlikhet mellan grupper av barn med olika socioekonomisk bakgrund.
Antal genomförda avfallsprogramskick-offer	

Att tänka på vid planens genomförande

När den färdiga planen ska implementeras i kommunen är det viktigt att barnrättsperspektivet beaktas i de olika åtgärder som kommer att genomföras för att planens mål ska uppfyllas. De åtgärder eller aktiviteter som tas fram, och som berör barnen, behöver därför anpassas till de olika förutsättningar som barnen har med avseende på t.ex. socioekonomiska skillnader, utbildningsnivå, funktionsvariation och ålder.

För att kunna ta hänsyn till barns speciella behov vid t.ex. upphandlingar, utformning av förskolor, skolor, lekplatser och avfallslösningar, är det viktigt att den samlade kunskapen om produkters innehåll och hur barn upplever och brukar sin närmiljö tillgängliggörs för de tjänstemän som jobbar med dessa frågor. För att ha ett barnperspektiv i det fortsatta arbetet med att implementera avfallsplanen blir det därför viktigt att identifiera hur barn använder sin närmiljö och hur krav i upphandlingar kan utformas för att inte riskera att åtgärder med koppling till planens indikatorer innebär risker för barnen.

Kunskap ger makt att påverka sitt liv och ökar möjligheterna att aktivt delta i samhällslivet. Det är därför viktigt att kommunerna i arbetet med att implementera planen eftersträvar att ge barn med olika förutsättningar lika möjlighet att få del av kunskap om såväl avfall som den demokratiska processen med att ta fram en avfallsplan.

Resultat från Workshops med barn

Barn har genom denna barnkonsekvensanalys getts möjlighet att ge sitt perspektiv på kretsloppsplanens övergripande mål. Fem workshops genomfördes med barn från tre kommuner och material har samlats in från Kretseum och besöksverksamheten på SYSAV. I det vidare arbetet bör kunskapen om barns olika förutsättningar fördjupas och beskrivas utifrån respektive kommuns lokala förhållanden.

Resultat utifrån tre huvudfrågor

De frågor som ställts till barnen under workshoparna har genomgående tagit utgångspunkt i tre huvudsakliga frågor:

Vad gör ni för att minska, återanvända och ta hand om avfall?

Barnens svar på första frågan om att minska, återanvända och ta hand om avfall ger en bild av att barnen har bra insyn i vad som görs i hemmen. De aspekter som oftast kommer upp är sopsortering, att de tar med tygpåse till affären och att de ger bort eller köper saker i andrahand. Det finns tydliga tecken på att barnen är färgade av vuxenvärlden kring vad som kan göras i frågan. Barnens egen kreativitet saknas ofta i svaren och diskussionerna som uppkommer blir något begränsade.

Vad behöver vi vuxna som är ansvariga (dvs. politiker, de som arbetar med avfall, föräldrar, lärare etc.) göra för att minska, återanvända och ta hand om avfall?

I den andra frågan kring vad vuxna har för ansvar samt kan göra hörs och syns mycket mer av barnens kreativitet. Det finns också en mycket pragmatisk syn på avfallsproblemen. I dessa diskussioner finns det tydliga tecken på att barn kan tänka mer fritt. Det framkommer att barn många gånger känner sig förbisedda av vuxna och det är vanligt med motfrågor som ifrågasätter varför vuxna skräpar ner och förstör miljön runt dem och varför de i många fall behöver städa efter de vuxna. De lösningar som barnen föreslår är ofta mycket hårdare och mer pragmatiska än de som framkommer i diskussioner vuxna emellan.

Är det något som ni tycker saknas eller som skulle kunna göras bättre? (hänvisar till målen som ägarkommunerna idag arbetar med i avfallsplanen)

Den tredje frågan kring möjliga förbättringar av målen ställdes till barnen efter en presentation av hur ägarkommunerna tänker kring målen i den nya kretsloppsplanen. Detta blir en väldigt abstrakt nivå och de flesta av barnens svar liknar de som ges på fråga två. Flera barn frågar varför de vuxna inte gör mer, speciellt eftersom alla vet att det är ett problem och vad som är problemet.

Resultat utifrån planens mål

Några exempel på svar från barnen utifrån de tre övergripande målen för Sysavs gemensamma kretsloppsplan kring vad de gör idag samt har för förslag på vad som kan göras för att minska, återanvända och ta hand om avfall (förslagen kan appliceras på de fyra målområdena i Lunds kommuns avfallsplan):

Mål 1: Inflödet av material och produkter till kretsloppet har minskat år 2030

- *"Använder glas och metall i stället för plast"*
- *"Cyklar i stället för att köra bil"*
- *"Cykla och gå till jobb i stället för att ta bilen"*
- *"Förbjuda plastpåsar, engångssaker och sugrör"*
- *"Äta rester"*

Mål 2: Resursanvändningen i kretsloppet har effektiviserats år 2030

- *"Jag säljer saker på loppis"*
- *"Köpa tygpåsar"*
- *"Jag och min lillasyster brukar pyssla med skräp"*
- *"Inte använda mjuk plast, istället använda hård plast som kan tvättas och användas igen"*
- *"Lämna tillbaka kläder man är klar med till butiken, så att de kan återanvändas eller återvinnas"*

Mål 3: Spillet från kretsloppet har minskat år 2030

- *"Jag och min familj har en låda till gammal mat som blir till kompost som vi gödslar med"*
- *"Jag kastar skräpet på marken för det finns råttor vid papperskorgarna"*
- *"Fler soptunnor ute i staden eller byn"*
- *"Sluta snusa och röka för ni kastar det alltid på marken och det är farligt"*
- *"Inte slänga tops i toaletten"*

Generella resultat

I dialogen med barn är följande förslag genomgående:

- att förbjuda exempelvis plastpåsar, engångssaker, bensin, rökning och snus
- att bara använda naturliga material
- att begränsa bilkörandet
- att införa skräpplockardagar för vuxna

Några exempel på hur barnen ser på det framtida avfallsarbetet:

- *"Berätta och förklara för de äldre och föräldrarna"*
- *"Hoppas att det blir bättre"*
- *"Skapa ett jobb där man plockar skräp, så får man lätt pengar"*
- *"Fixa så det kommer mindre råttor"*
- *"VA SYD och Sysav ska sätta upp affischer som visar hur det var förr i haven och marken, så man kan jämföra nu och då"*

Svaren som barnen skrivit ner ger en bild av deras syn på avfallshantering. Samtalen under workshoparna blev mycket intressanta och visar tydligt att barn har många väl formulerade tankar om hur avfall kan och bör hanteras i deras närområden. Generellt kan de frågor som barnen väljer att fokusera på delas upp i sex övergripande kategorier:

- *Källsortering*
- *Återbruk*
- *Resursanvändning*
- *Transport*
- *Reglering*
- *Energi*

Kunskapsinsamling och återkoppling

För att det ska vara meningsfullt för barn att delta i demokratiska processer, som exempelvis en avfallsplaneprocess, är det viktigt att det finns ett tydligt syfte med deras deltagande samt att de får återkoppling på hur deras reflektioner tas omhand i den vidare processen. De barn som deltagit i denna barnkonsekvensanalys har fått information om kretsloppsplanens syfte och mål och om hur den demokratiska processen med att ta fram planen ser ut. De har också fått en återkoppling med en sammanställning av alla idéer och information om den fortsatta processen. Klasserna erbjöds även ett studiebesök på Sysav under hösten 2019. I återkopplingen framgår att barnen genom att delta i planens samråd i början av 2020 kan följa upp om det har tagits hänsyn till deras tankar och idéer. Återkopplingen innehåller även praktisk information om samrådet.

I arbetet med att implementera kretsloppsplanen i respektive kommun är det viktigt att de tankar och idéer från barn som samlats in genom workshops och besöksverksamheter får prägla genomförandet av planen. Ett sätt att skapa möjligheter för barns deltagande i processen är att ta fram en version av planen som är tillgänglig för barn. Även samrådsförfarandet bör utformas så att

barn med olika förutsättningar kan delta. Anpassat material och upplägg för samrådet skulle öka barns förståelse för sakfrågorna och möjlighet att delta i den demokratiska processen.

Intressekonflikter

Vid färdigställandet av denna barnkonsekvensanalys var kretsloppsplanen och kommunernas handlingsplaner ännu ej färdigställda, vilket gör att det inte är möjligt att avgöra om det finns några särskilda problem eller intressekonflikter med att beakta barns bästa i förslaget (artikel 2, 3, 23). I den fortsatta processen med att ta fram handlingsplaner och implementera kretsloppsplanen är det viktigt att kontinuerligt utvärdera hur barns bästa tillgodoses och motivera varför ett eventuellt annat intresse väger tyngre. Om intressekonflikter uppstår och andra aspekter prioriteras över det som bedöms som barns bästa bör det undersökas vilka kompensatoriska åtgärder som kan genomföras för att resultatet ska bli så bra som möjligt ur ett barnperspektiv. Extra viktigt är att eventuella intressekonflikter och åtgärder blir belysta i de skrivelser som utgör underlag för beslut så att politiker och andra beslutsfattare kan fatta beslut utifrån ett barnperspektiv.

Slutsatser

Barnkonsekvensanalysen har gjorts på de föreslagna målen och indikatorerna för ny regional kretsloppsplan, för kommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad och har anpassats i Lunds kommuns arbete med att ta fram en ny avfallsplan för Lunds kommun. Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att omsätta Barnkonventionen i handling med syftet att såväl på kort som lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor. Analysen har genomförts på planens övergripande mål och indikatorer med syfte att skapa ett underlag som kan användas i arbetet med att ta fram lokala handlingsplaner och implementera planen i respektive kommun. Syftet med analysen är att visa hur kretsloppsplanens mål och indikatorer påverkar barn och hur ett barnrättsperspektiv kan integreras i tillämpningen av planen för att i så hög grad som möjligt se till barnets bästa. Nedan summeras de övergripande slutsatserna av genomförd analys samt förslag på fortsatt arbete.

- Inga negativa konsekvenser för barn med avseende på planens mål och indikatorer har identifierats.
- Avfallsplanens mål har stor möjlighet att förbättra barns och ungas levnadsvillkor både på kort och lång sikt.
- För att det ska vara meningsfullt för barn att delta i demokratiska processer är det viktigt att det finns ett tydligt syfte med deras deltagande samt att de får återkoppling på hur deras reflektioner tas omhand i den vidare processen.
- Kännedom om den demokratiska processen och om avfallshantering och kretsloppet skiljer sig mycket mellan de barn som bidragit med sina idéer till den här analysen.
- Barn har ofta en tydlig bild av problem i deras närmiljö och har en pragmatisk syn på lösningar.
- Barn känner sig många gånger ohörda och orättvist påverkade av vuxnas beteende.
- Ett sätt att skapa möjligheter för barns deltagande i arbetet med att implementera kretsloppsplanen i respektive kommun är att ta fram en version av planen som är tillgänglig för barn. Även samrådsförfarandet skulle kunna utformas så att barn med olika

förutsättningar kan delta. Anpassat material och upplägg för samrådet skulle öka barns förståelse för sakfrågorna och möjlighet att delta i den demokratiska processen.

- Barn är väldigt bra ambassadörer. Att ta fram material anpassat till barn för att lättare kunna ta till sig kretsloppsplanen och delta i samråd, kan även öka andra gruppers förståelse och deltagande. Barns tankar färgas till viss del av vuxna omkring dem, men med rätt frågor frigörs kreativa tankar.
- Barn är (och kommer i takt med att de blir äldre i allt större utsträckning bli) konsumenter. Med insatser riktade mot barn finns potential att lägga grunden till en medveten konsumtion, återanvändning och sortering.

Förslag på fortsatt arbete:

- Barnrättsperspektivet behöver präglade den fortsatta processen med framtagande handlingsplaner och genomförande av planen.
- Arbetet behöver ta hänsyn till barns olika förutsättningar inom och mellan respektive kommun.
- Kretsloppsplanen bör prioritera de insatser som påverkar barn i störst utsträckning. Om andra aspekter väger tyngre bör det motiveras varför och vilka kompensatoriska åtgärder som kan genomföras för att säkerställa barnets bästa.
- Det är viktigt att det tydligt framgår hur planen tagit hänsyn till de tankar och idéer som har samlats in från barn.
- I det underlag som presenteras för politiker och andra beslutsfattare bör det tydligt framgå vilka avvägningar som har gjorts utifrån ett barnrättsperspektiv och vad som bedöms som barnets bästa.
- Kriterier bör tas fram som gör det möjligt att utvärdera planens insatser utifrån barnets bästa.
- Det bör genomföras en barnkonsekvensanalys av budgetar som tas fram kopplat till åtgärder enligt kretsloppsplanen.

Källor

Litteraturlista

Sveriges kommuner och landsting, 2018: *Barnrättsperspektiv – vad är det?*

Boverket, 2015: *Gör plats för barn och unga - En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.*

Övriga källor

Barnombudsmannen:

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

SCB: *Kommunen i siffror*

SCB: *Sveriges befolkning 31 december 2018 – kommunala jämförelsetal*

UNICEF: <http://www.unicef.se/barnkonventionen>